

Abstract

Wages of Graduates of Applied Economics and Sales Engineer at the University of Antwerp (UFSIA)

This paper analyses some important trends in the wages of graduates of Applied Economics and Sales Engineer at the University of Antwerp (UFSIA), graduated in the period 1950-1995. The graduates of the sample report to work on average about 47 hours a week. For more than three fourths of the sample, gross monthly income is in the range of 50 000 to 200 000 BEF. It is found that the hourly wages of men are higher than those of women. Significant determinants of the hourly wages are gender, experience, degree, and education. The study thus gives evidence of the human capital theory. In addition, some demand factors (sector of employment and size of company) are significant. Higher incomes are also associated with a shorter searching time for the first job, confirming the systematic search model.

den
en
heuvel

Conferentiecentrum

Enjoy the difference!

ZAKENDINERS - BANKETTEN - ONTBIJTMEETINGEN
PERSCONFERENTIES - VERGADERINGEN
RESIDENTIELE- EN DAGSEMINARIES

P.S. Als U echt 'The Difference' wil ervaren, bel ons dan meteen!

Geelsebaan 72-74
2460 Kasterlee

Tel. 014/85.04.97
Fax 014/85.04.96

Email: denenheuvel@innet.be

Website: <http://www.denenheuvel.be>

Boekbesprekingen

Algemene economie

Handbook of Population and Family Economics

Mark R. Rosenzweig en Oded Stark, eds., *Handbook of Population and Family Economics*. Volume 1A en 1B (*Handbooks in Economics*, 14)

Amsterdam, Elsevier Science, 1997, xviii + xix + 1.343 + 45 (index) blz. - Prijs: 375 NLG (set)

ISBN 0-444-89647-3 (set)

Wie gelooft dat liefde, familie en economische principes niets met elkaar te maken hebben, moet er beslissen dit volumineuze werk eens op naslaan. Het betreft twee lijvige boekdelen in het favoriete domein van Gary Becker, "Family Economics", die voor zijn theorieën in dit verband overigens de Nobelprijs kreeg. De bedoeling van de auteurs is een overzicht aan te bieden van dit vrij jonge onderdeel van de economische wetenschappen aan de hand van een bundeling van werken van vooraanstaande economen. Boekdeel 1 bestaat uit drie delen: familie, vruchtbaarheid, mortaliteit en gezondheid. Ook boekdeel 2 beslaat drie delen: migratie, vergrijzing van de bevolking versus de economie, en aggregatieve wijzigingen in de populatiestructuur versus economische groei. De hoofdstukken in de verschillende delen worden zeer didactisch opgebouwd: aan een basismodel worden telkens meer realistische trekken toevertrouwd, zodat uiteindelijk vragen zoals "de econo-

mische redenen voor een huwelijk", "scheidingen en hun economische consequenties", "het effect van economische prikkels op de vruchtbaarheid en de bevolkingsgroei", "de vraag naar kinderen", "economische redenen voor migratie", "de relatie tussen migratie en handel", "veroudering versus economische prikkels" enz. beantwoord kunnen worden.

Beide boekdelen zijn uiteindelijk erg technisch en de modellen complex, maar tegelijkertijd wordt de intuïtie achter de resultaten duidelijk verwoord. Ook de link met de empirie wordt niet uit het oog verloren. Voor een econoom onontbeerlijk in de persoonlijke bibliotheek!

Patrick Vanhoudt

Enterprise and social benefits after communism

Martin Rein, Barry L. Friedman en Andreas Wörgötter, eds., *Enterprise and social benefits after communism*

Cambridge, Cambridge University Press, 1997, xxiii + 315 blz. - Prijs: 45 GBP
ISBN 0-521-58403-5 (hardback)

Een van de kenmerken van de ondernemingen in het communistische Centraal- en Oost-Europa was het beschikbaar stellen van allerhande sociale voordelen voor hun werknemers. In dit boek worden de vorm en de grootte van deze voordelen be-

sproken en wordt verder onderzocht hoe die sinds de hervormingen veranderd zijn.

Het boek is een verzamelwerk van papers die ingedeeld werden in twee categorieën. Structureel bestaat het boek dus uit twee delen. De papers in deel 1 onderzoeken de determinanten van de sociale voordelen. Elke paper behandelt een ander land (Polen, Tsjechië, Rusland, Oost-Duitsland en Hongarije) en gaat uit van verschillende gedragshypothese over de determinanten. De papers in deel 2 behandelen de institutionele aspecten van de sociale voordelen in een aantal landen (Hongarije, Slovenië, Albanië, Slowakije, Oekraïne en China).

Inhoudelijk tracht het boek inzicht te verschaffen in de blijvende rol van de onderneming in het bevredigen van sociale behoeften. Met de hervormingen in Centraal- en Oost-Europa en het streven naar een hogere efficiëntie, werd verwacht dat de ondernemingen vele sociale voordelen zouden elimineren en overlaten aan de staat. Dit werk toont aan dat er van een sterke afname in deze voordelen geen sprake is. In sommige landen wordt zelfs een lichte toename vastgesteld. De reden hiervoor is dat sommige voordelen bijdragen tot een hogere arbeidsproductiviteit in de onderneming en zodoende veeleer een positieve dan een negatieve impact hebben op de winstgevendheid van de ondernemingen.

Verder behandelt het boek een aantal nieuwe sociale functies, zoals het prepensioen, dat zowel in pas opgerichte als in geprivatiseerde ondernemingen geïntroduceerd werd. Ten slotte verschaft het werk ook inzicht in het harmonisatieproces van som-

mige Centraal- en Oost-Europese landen om te voldoen aan de toelatingsvoorwaarden van de Europese Unie.

Dit excellente boek verricht pionierswerk over de sociale taak van de onderneming tijdens het communisme en werpt daardoor een licht op de moeilijkheden die postcommunistische samenlevingen ondervinden tijdens de hervormingen. Het werk is een aanrader voor allen die geïnteresseerd zijn in transitie-economieën of in publieke en private voorziening van sociale diensten.

Peter Van Maldegem

Europe's economy looks east

Stanley W. Black, ed., Europe's economy looks east: Implications for Germany and the European Union
Cambridge, Cambridge University Press, 1997, xvi + 363 blz. - Prijs: 45 GBP
ISBN 0-521-57242-8

Gedurende de overgang van plan naar markteconomie trachten de Centraal- en Oost-Europese landen (Polen, Hongarije, Tsjechië, Slowakije, Roemenië, Bulgarije) het inkomensverschil met de EU-landen weg te werken. Dit inkomensverschil – dat kan worden weggewerkt door handelsstromen, investeringen, migraties van arbeiders en een gezond macro-economisch beleid – vormt een van de grote hinderpalen voor volledige integratie in de EU. De diverse bijdragen in dit werk onderzoeken deze problematiek en resulteren uit een conferentie die op 15-16 mei 1995 in Washington DC in het Amerikaans Instituut voor Duitse Studies gehouden werd. De be-

handelde materies zijn: algemeen-evenwichtberekening van de wereldwijde invloed op reële lonen en welvaart van de handelsliberalisatie tussen de Europese Unie en Centraal- en Oost-Europa; analyse van de gevoelige handelssectoren; analyse van de rol van Duitsland in de transitie; simulaties die de invloeden van het gevolgde macro-economische beleid in Centraal- en Oost-Europa op het transitieproces weergeven; arbeidersmigratie vanuit Oost-Europa; alternatieve benadering van de toetreding van Centraal- en Oost-Europa tot de EU, namelijk snelle toetreding, variabele geometrie en vrijhandelszone.

Stanley Black heeft een keur van economen uitgenodigd om die thema's te analyseren en te discussiëren. Zonder exhaustief te willen zijn geef ik toch enkele namen: R. Stern, Dieter Schumacker, Paul Welfens, Bruce Kogut, Michaël Koop, Susan Collins ... David Audretsch van het Wissenschaftszentrum Berlin schrijft over het boek: "De verschillende bijdragen geven een 'quantum leap' in ons begrijpen van de veranderingen die plaatsgrijpen in Europa. Het zijn zeer hoogwaardige originele referaten die de impact van de transitie op de West- en Oost-Europese economie ontleden." Graag wil ik me bij Audretsch aansluiten en stellen dat economen en beleids mensen de innovatieve kwantitatieve benaderingen en de originele gezichtspunten zullen waarderen.

Toch heeft het boek ook schaduwzijden. Door het samenbrengen van diverse auteurs is er niet altijd eenheid in de benadering, ondanks het voortreffelijke redactiewerk van Stanley Black. En door de snelle evolutie van

de transitieproblematiek en de relaties tussen Oost- en West-Europa zijn verscheidene conclusies al door de realiteit achterhaald.

Liliane Van Hoof

Strategic Management of Health Care Organizations

Peter M. Ginter, Linda E. Swayne en W. Jack Duncan, Strategic Management of Health Care Organizations. Third Edition
Oxford, Blackwell Publishers, 1997, xv + 857 blz. - Prijs: 60 GBP
ISBN 1-557-86968-5

Dat het leiden van een ziekenhuis soms een lijdensweg is, zal elke ziekenhuisdirecteur kunnen beamen. Nog meer dan in een bedrijf dienen verschillende belangen te worden verzoend: patiënten, artsen, verpleegkundigen, financiers, ... Dit neemt niet weg dat ziekenhuismanagement ook klassiek management is, en dat is wat hier wordt aangetoond.

De auteurs concentreren zich op het strategisch management van instellingen voor gezondheidszorg (500 bladzijden, plus 100 blz. bijlagen en 250 blz. cases). De structuur is klassiek: analyse (sterk Porteriaans), strategieformulering, implementatie (informatie, financiering, HRM), controle.

Het doelpubliek lijkt te bestaan uit (aspirant-)ziekenhuismanagers, wat het inleidende niveau van de tekst verantwoordt. Het doelpubliek is eveneens Amerikaans, wat impliceert dat men rekening dient te houden met een belangrijk segment "profit"-ziekenhuizen in de sector. Binnen deze (zelfgekozen) grenzen

blijkt dit een uitstekend en up-to-date handboek te zijn, met alle didactische toeters en bellen die erbij horen. Ook voor de Belgische context is het werk relevant als de lezer zich zou kunnen laten inspireren door de filosofie van het strategisch management. De illustraties bij deze concepten moet hij dan maar beschouwen als interessant, ondanks het "ver van mijn (ziekenhuis)bed"-karakter ervan.

Marc Jegers

Internationaal produceren

A.D.M. van de Ven, Internationaal produceren: strategie, productie en logistiek
Utrecht, Uitgeverij Lemma BV, 1996, 309 blz. - Prijs: 70 NLG
ISBN 90-5189-568-2

Dit boek is ontstaan uit de jarenlange ervaring van de auteur in het toegepast analyseren van het internationaal productievraagstuk. Vanuit zijn dubbele positie als hoofddocent aan de Technische Universiteit Eindhoven en consultant bij Ernst & Young Management Consultants is Van de Ven immers goed geplaatst om de evolutie in de theorie en de praktijk van het internationaal produceren op de voet te volgen. Het boek is duidelijk vanuit een managementperspectief geschreven en moet dan ook vooral worden opgevat als een praktische handleiding voor Nederlandse ondernemers die overwegen om zich internationaal te vestigen, en minder als een naslagwerk over de problematiek van internationale vestigingsplaatskeuze. Aan de hand van talrijke praktijkgevallen tracht de auteur een ant-

woord te geven op zeer concrete vragen, zoals: op welk deel van de wereldmarkt moet ik mij richten bij expansie van de afzetmarkt? Hoe moet een buitenlandse vestiging in een nog onbekend deel van de wereld worden opgezet? Welk deel van de productie kan beter worden uitbesteed naar een andere regio, bijvoorbeeld een lagelonenland? Wat is, mondiaal gezien, de optimale vestigingsplaats? Ook het landenoverzicht met indicatoren voor industrialisatie getuigt van de praktische aard van het boek.

Het boek bevat 13 hoofdstukken, gespreid over 4 delen. Deel I gaat in op de ontwikkelingen in de internationale productie en schetst de positie van Nederland in de wereldeconomie. Deel II analyseert de problematiek van het produceren in lagelonenregio's. Deze problematiek wordt theoretisch ingeleid in hoofdstuk 3, dat een aantal concepten voor de verklaring van de internationale productie introduceert. Toch schiet dit hoofdstuk volgens mij enigszins tekort: zo wordt er welgeteld één alinea besteed aan de Heckscher-Ohlin-theorie (blz. 74) en één alinea aan locatietheorieën (blz. 77). De zogenaamde "business school"-benadering (lees: het werk van Michael Porter) krijgt dan weer een uitvoerige behandeling. Interessanter is het hoofdstuk over de invloed van locatieproductiefactoren op de prestatie van buitenlandse vestigingen (hoofdstuk 6). In deel III wordt het productieallocatiemodel zeer begrijpelijk besproken, zowel uit een theoretisch oogpunt (hoofdstuk 8) als vanuit een pragmatische invalshoek (hoofdstuk 9). In deel IV, ten slotte, gaat de auteur in op de vraag hoe men in de praktijk kan

achterhalen of een alternatieve, buitenlandse locatie ook daadwerkelijk economisch haalbaar is. Dat wordt aan de hand van een praktijkvoorbeeld uit Rusland toegelicht.

Dit boek is in de eerste plaats bedoeld voor een specifiek lezerspubliek van internationaal georiënteerde ondernemers. Een minpunt vind ik dat er, ondanks de aandacht voor de leesbaarheid en de lay-out van dit werk, een totaal gebrek aan uniformiteit en nauwgezetheid heerst in de lijst met bibliografische referenties na ieder hoofdstuk.

Frank Witlox

Capital controls, exchange rates, and monetary policy in the world economy

Sebastian Edwards, ed., Capital controls, exchange rates, and monetary policy in the world economy
Cambridge, Cambridge University Press, 1997, viii + 436 blz. - Prijs: 18,95 GBP
ISBN 0-521-59711-0

De recente financiële crises in het EMS (1992-1993), Latijns-Amerika (1994) en Zuidoost-Azië met verspreiding naar andere regio's (1997-1998) hebben het debat over de vrijmaking van het kapitaalverkeer nieuw leven ingeblazen. Dat dit onderwerp ook vóór het uitbreken van deze crises voorwerp van discussie was, mag blijken uit het voorliggende boek. Het bundelt de bijdragen tot een congres over "Monetary Policy in Semi-Open Economies", dat in november 1992 in Seoel (Korea) werd gehouden. Slechts enkele hoofdstukken bevatten een aanhangsel over (het begin van) de Eu-

ropese muntcrises. De actualiteitswaarde van de herdruk van dit boek, dat voor het eerst verscheen in 1995, is dus vrij gering. Toch blijft het relevant, omdat het eerste, algemene deel argumenten pro en contra vrije kapitaalstromen aanbrengt die nog steeds worden gebruikt, en omdat de bijdragen tot de overige drie delen net die drie regio's bestrijken waarin de vermelde crises zich hebben voorgedaan en dus een schat aan achtergrondinformatie verstrekken.

Deel 1 bevat drie algemene hoofdstukken, die handelen over bijv. de macro-economische beleidsproblemen waarmee een semi-open economie wordt geconfronteerd, de interactie tussen liberalisering en stabilisatie, de snelheid waarmee liberalisering moet worden doorgevoerd bij de overgang van semi-gesloten naar semi-open status, en de doeltreffendheid van kapitaalcontroles. De overige hoofdstukken zijn gegroepeerd naar regio: Europa (deel 2), Azië (deel 3) en Latijns-Amerika (deel 4). Ze bevatten niet alleen verbale uiteenzettingen maar ook interessante modellen en empirische toepassingen. Soms vullen ze de algemene hoofdstukken uit deel 1 aan, bijv. met een overzicht van alternatieve maatstaven van kapitaalmobiliteit (hoofdstukken 8 en 10) en van verschillende beleidsreacties op een kapitaalinstroom (hoofdstuk 13). Het Europese deel begint met een pleidooi voor vlottende wisselkoersen, ten nadele van EMS en EMU, op basis van econometrische simulaties (hoofdstuk 4). Hoofdstuk 5 beschouwt de naoorlogse evolutie in het beleid van de OESO-landen met betrekking tot kapitaalcontroles. In hoofdstuk 6 wordt het kapitaaltoe-

voerprobleem voor monetaire stabiliteit beschouwd in drie Europese landen en vergeleken met de ervaringen van enkele Latijns-Amerikaanse landen. Hoofdstuk 7 gaat over de monetaire politiek in Duitsland na de eenmaking.

In het Aziatische deel wordt eerst de wisselwerking tussen liberalisering en stabilisatie uit Koreaans oogpunt beschouwd. Daarin wordt gewaarschuwd voor een overhaaste vrijmaking van de kapitaalrekening (hoofdstuk 8). De determinanten en sociale kosten van kapitaalcontroles in Japan worden onderzocht in hoofdstuk 9. In hoofdstuk 10 worden uit de Duitse ervaringen met de vrijmaking van het kapitaalverkeer in de jaren zeventig lessen getrokken voor de huidige, vergelijkbare Koreaanse situatie. De beleidskeuzes in verband met geld- en wisselkoerspolitiek in twee gelijkaardige landen, namelijk Australië en Nieuw-Zeeland, worden voorgesteld in hoofdstuk 11.

De eerste bijdrage tot het Latijns-Amerikaanse deel onderzoekt het verband tussen een beleid van vaste wisselkoersen en inflatieprestaties (hoofdstuk 12). In hoofdstuk 13 wordt opnieuw het kapitaalinvvoerprobleem geanalyseerd; er wordt o.a. gezocht naar een verklaring voor de hernieuwde kapitaalinstroom sinds de jaren negentig naar Latijns-Amerika, en de omvang ervan wordt vergeleken met die in Aziatische landen. Een kostenbatenanalyse van liberalisering van de kapitaalrekening in Chili en Uruguay en het probleem van de volgorde en de snelheid van een dergelijke liberalisering vormen het onderwerp van hoofdstuk 14.

Alle bijdragen zijn geschreven door

toeconomen. Ze zijn vlot leesbaar, ook voor niet-specialisten, en de meeste zijn van goede kwaliteit. Wat de relevantie voor actuele problemen betreft, moge het volgende voorbeeld volstaan. In verband met het optimale muntbeleid van de Aziatische tijgers schrijft J. Frankel na een grondige afweging: "Overall, the aggregate of the arguments seems to recommend a degree of exchange rate flexibility" (hoofdstuk 2, blz. 59). Het uitbreken van de Zuidoost-Aziatische crisis schijnt hem gelijk te hebben gegeven.

Charlotte Van Hooydonk

Managerial Economics

Ivan Png, *Managerial Economics*
Oxford, Blackwell Publishers, 1997, xix + 571 blz. - Prijs: 35 GBP
ISBN 1-55786-927-8

Dit is het dertiende boek in het dozijn over "Managerial Economics": eenvoudig (geen indifferentiecurven of productiefuncties, en de wiskunde, waarmee hier de formule van een rechte of de berekening van een afgeleide bedoeld wordt, wordt onverbiddelijk naar de appendix verbannen), inleidend, gericht op managementstudenten en echte managers. Er is echter een verschil met de andere twaalf: de bedrijfseconomische technieken (lineaire programmering, huidige waarde, investeringsanalyse) die er traditioneel in aan bod komen, worden hier weggeleten, omdat ze ondertussen tot het domein van andere basiscursussen zijn gaan behoren. Volgens mij een gelukkige ingreep, die de homogeniteit van het boek alleen maar ten

goede kan komen.

Het werk bestaat uit drie delen: competitieve markten (vraag, aanbod, surplus, efficiëntie), marktmacht (waarin een beetje misplaatst een hoofdstuk over kosten, maar ook een mooi hoofdstuk over strategisch gedrag met een niet-technische inleiding tot speltheorie), en management in imperfecte markten. Dit laatste deel oogt moderner dan hetgeen we gewoon zijn, met hoofdstukken over externe effecten (inclusief een mooie en eenvoudige uitleg over het theorema van Coase, evenwel zonder de brave man te vernoemen) en asymmetrische informatie, die dan toegepast worden op beïnvloedingsmechanismen in organisaties (incentives) en regulering.

Alles wat geacht wordt in een goed handboek gebruikt te worden is hier ook aanwezig: tussenvraagjes, eindvragen, oplossingen, samenvattingen, voorbeelden, voorzichtige opbouw, duidelijke grafieken, aandacht voor het beoogde niveau ... Kortom, van de dertien boeken uit het dozijn van mijn inleiding is dit allicht een van de beste.

Marc Jegers

Economic Dynamics

Ronald Shone, *Economic Dynamics: Phase diagrams and their economic application*
Cambridge, Cambridge University Press, 1997, xiv + 553 blz. - Prijs: 24,95 GBP
ISBN 0-521-47973-8 (pbk)

Shone heeft reeds eerder zijn sporen verdiend met enkele zeer pedagogische micro- en macro-economische handboeken. Dit boek is op de eerste

plaats een handboek economie, dat dynamische economische systemen op licentieniveau wil onderwijzen aan studenten met een behoorlijke wiskundige achtergrond (advanced undergraduates). Het boek is daartoe bewust sterk probleemgeoriënteerd opgevat en bevat overvloedig uitgewerkte voorbeelden. Daarbij wordt in de tekst of in aparte appendices uitvoerig een beroep gedaan op rekenbladen, maar ook op de wiskundige programma's *Mathematica* en *Maple*. De hele basisfilosofie achter deze integratie wordt in de inleiding uitvoerig beargumenteerd. In een eerste deel wordt de wiskundige achtergrond omtrent continue en discrete dynamische systemen herzien. Zowel lineaire als niet-lineaire modellen worden bestudeerd. Verder wordt ook aandacht besteed aan de theorie van optimale controle en aan chaostheorie. Het merendeel van de voorbeelden komt, ook in dit eerste deel, uit de economie, hoewel ook af en toe aan andere domeinen wordt ontleend. Het tweede deel richt zich dan uitsluitend op een reeks economische toepassingen. Het gaat vooral om macro-economische modellen voor gesloten en open economieën (onder meer de Phillips-curve met verwachtingen, overlappende generaties enz.), maar ook bevolkings- en milieuproblemen komen aan bod. Zoals het een goed handboek past zijn er vragenreeksen op het einde van elk hoofdstuk en is een selectie van antwoorden terug te vinden op het einde van het boek. Een beperkte lijst van bibliografische referenties gidt de lezer naar eventuele verdere lectuur.

Dit is zonder meer een zeer degelijk werk, dat zich zowel inhoudelijk als

vormelijk kan meten met de concurrerende inleidende handboeken op dit terrein. Zonder tot een verregaand vergelijkend onderzoek te willen overgaan, meen ik dat het van een gelijkaardige kwaliteit is als, bijvoorbeeld, het bekende maar oudere (en recent heruitgegeven) werk van Giancarlo Gandolfo (1997), *Economic Dynamics: Study Edition*, Berlijn, Springer-Verlag.

Kristiaan Kerstens

Perspectives on public choice

Dennis C. Mueller, ed., *Perspectives on public choice: a handbook*
Cambridge, Cambridge University Press, 1997, xiii + 672 blz. - Prijs: 19,95 GBP
ISBN 0-521-55654-6

Dit boek poogt in 25 bijdragen van de hand van ongeveer 30 specialisten een overzicht te bieden van de economische theorie over politieke besluitvorming. Onder de auteurs vinden we onder meer B. Frey, R. Hardin, P. Inman, P. Ordeshook, P. Pattanaik, D. Rubinfeld, N. Schofield, R. Tollison, P. Young enz. Het is bedoeld als een referentiewerk voor een gespecialiseerd publiek en gaat dan ook verder dan de klassieke *Public Choice II*, die in 1989 werd geschreven door dezelfde editor. Het werk is ingedeeld in vijf delen. Het eerste deel schetst de rechtvaardiging voor het bestaan van een overheid en de diverse vormen die de overheid kan aannemen (onder meer internationale organisaties, federalisme, de functie van grondwetten). Deel twee bekijkt stemregels en het probleem van preferentieaggregatie. Het derde deel onderzoekt

meerpartijensystemen, belangengroepen en politieke conjunctuurecycli.

In het volgende deel staat de individuele kiezer dan weer centraal: waarom gaat hij stemmen en hoe stemt hij? In het laatste deel van het boek worden het gedrag van de overheidsbureaucratie, belastingheffing; protectie in de internationale handel, en de groei van de publieke sector nader bekeken.

Het merendeel van de hoofdstukken is op een overwegend niet-technische wijze geschreven. Er is ook een gemeenschappelijke bibliografie op het einde van het werk. Gegeven de opzet, valt er op dit boek weinig af te dingen. Twee kleine minpunten zijn dat de lengte van de hoofdstukken nogal sterk varieert, en dat de hoofdstukken uiterlijk in 1994 werden afgesloten. Mueller benadrukt die twee elementen zelf in zijn voorwoord; ze maken het boek iets heterogener en minder actueel dan initieel was bedoeld. Toch blijft dit volgens mij een boek dat in geen enkele wetenschappelijke bibliotheek zou mogen ontbreken.

Kristiaan Kerstens

Economics With No Special Technology

Trout Rader, *Economics With No Special Technology: Posthumous Essays and Selected Articles*
Newcastle-upon-Tyne, Input-Output Publishing Company, 1996, xvi + 239 blz. - Prijs: niet meegedeeld
ISBN 0-904870-27-8

Trout Rader is in 1991 overleden. Dit boek bevat een aantal essays van

deze econoom, die zijn bijeengebracht om zijn nagedachtenis te eren.

Trout Rader is wellicht het bekendst om twee van zijn werken: *Theory of Microeconomics* (1972) en *Theory of General Equilibrium* (1972). Hij geniet als econoom een uitstekende faam: methodologisch zeer competent en bovendien zeer origineel. Beide eigenschappen blijken ook uit het voorliggende boek. Het bevat negen essays, waarvan er drie voor het eerst gepubliceerd worden. Elk essay wordt afgesloten met een commentaar, geschreven door een econoom die gewerkt heeft in het domein dat het essay behandelt.

We besteden wat meer aandacht aan de essays die voor het eerst gepubliceerd worden. Een eerste (essay I in het boek) is methodologisch van aard. Het bevat een pleidooi voor de ontwikkeling van een economische theorie die zowel voor micro-economische als voor macro-economische doeleinden kan worden gebruikt. Rader formuleert kritiek op o.m. de neo-Keynesianen, de Friedman-monetaristen en de aanhangers van rationele verwachtingen, wegens het ontbreken van micro-economische funderingen.

In een ander essay (essay V in het boek) behandelt Rader stabiliteitseigenschappen van algemeen-economische evenwichten. De huidige stand van het onderzoek op dit domein geeft weinig voldoening. Ofwel postuleert men een "tatonnement"-proces, waarbij zware restricties opgelegd moeten worden aan de *excess*-vraagfuncties. Ofwel stelt men een Hahn-mechanisme voorop, waarbij er hoge eisen worden gesteld in verband met de beschikbare informatie. In zijn essay verbindt

Rader beide benaderingen met elkaar door de invoering van een institutioneel kenmerk van onze economieën, namelijk het bestaan van een banksysteem.

Essay VII van het boek bevat een interessante uitbreiding van het eerste fundamentele theorema van de welvaartseconomie. Dit theorema stelt dat elk competitief evenwicht Pareto-efficiënt is. Dit theorema wordt uitgebreid tot economieën waarin firma's prijsmakers zijn, op voorwaarde dat hun winsten beperkt blijven door de dreiging van nieuwe toetredingen. De uitwerking hiervan is evenwel niet rigoureuus. De auteur poneert enkel een aantal interessante "conjectures".

In de overige essays komen de volgende onderwerpen aan bod. Essay III behandelt differentieerbaarheidseigenschappen van vraagfuncties van de consument. Essay II is een model van algemeen economisch evenwicht waarin productie behandeld wordt als indirecte ruil. Dit is het doctoraal proefschrift van Trout Rader aan Yale University, onder supervisie van T. Koopmans. Essay IV behandelt problemen die zich voordoen in verband met het bestaan en de stabiliteit van een algemeen economisch evenwicht indien de goederen voor elkaar geen substituten zijn, maar complementen. In essay VII wordt een globale versie van het theorema van factorprijs-egalitatie gegeven. Met andere woorden: onder welke voorwaarden leidt vrije handel in goederen tot gelijkheid van inputprijzen? Essay VIII onderzoekt welke restricties opgelegd kunnen worden aan preferenties van de consument teneinde tot sterkere resultaten te komen bij intertemporele keuzeproblemen. In

een laatste essay versterkt Rader een resultaat van Foster-Sonnenschein, waarbij "piece-meal reform" toch welvaartsverhogend kan zijn in een tweede-beste omgeving. Zoals wellicht uit de bovenstaande alinea's blijkt, is het technische niveau van deze bijdragen vaak zeer hoog. Sommige essays zijn geschreven zonder veel toegevingen aan de lezer. Het boek is dus geen eenvoudige literatuur. Anderzijds getuigt dit werk van een grote wetenschappelijke originaliteit.

Wilfried Pauwels

Dix ans d'avancées en économie de la santé

Jean-Claude Saily en Thérèse Lebrun, coörd., *Dix ans d'avancées en économie de la santé: Actes des XIXes Journées des Economistes de la Santé Français* Montrouge, Editions John Libbey Eurotext, 1997, xii + 304 blz. - Prijs: niet meegedeeld ISBN 2-7420-0198-0

Het doel van deze bundel is terug te blikken op tien jaar werking van de Groupe des Economistes de la Santé Français. Dat gebeurde in 1997 in Lille, waar papers gepresenteerd en besproken werden rond vier thema's: nieuwere theoretische benaderingen (o.m. agency- en transactiekosten worden daar dan mee bedoeld), besluitvorming, productie (en outputmeting), en innovatie. Dat is dan ook de indeling van het boek, waarin 22 papers opgenomen werden. Een bespreking van elke bijdrage zou ons duidelijk te ver leiden. Wel kunnen we vaststellen dat de meeste ervan zich naadloos laten invoegen in de evolutie van het

denken over gezondheidseconomie op wereldvlak, en de empirische toepassingen ervan.

Marc Jegers

Mathematics and Mathematica for Economists

Cliff J. Huang en Philip S. Crooke, *Mathematics and Mathematica for Economists* Oxford, Blackwell Publishers, 1997, xiv + 674 blz. - Prijs: 30 GBP ISBN 1-57718-034-8

Wiskunde is een onmisbaar hulpmiddel geworden in de economische wetenschap. Sinds een tiental jaren zijn er verschillende wiskundige softwarepakketten (Derive, Maple, Mathematica, Matlab enz.) op de markt die numerieke, symbolische en grafische berekeningen mogelijk maken. In academische kringen zijn Mathematica en Maple ongetwijfeld marktleiders. Omdat de mogelijkheden van deze pakketten schier onuitputtelijk zijn, is het in het begin voor de gebruiker zeer moeilijk om zijn weg te vinden in de telefoonboek-dikke handleidingen. Om zich snel te kunnen concentreren op die onderdelen in het programma die essentieel zijn in zijn eigen vakgebied, zijn voor de gebruiker specifieke boeken onontbeerlijk. Dit werk van Huang en Crooke voorziet uitstekend in de behoefte van economen om de voor hen nuttige wiskunde op licentieniveau en hoger te doorgronden met behulp van Mathematica. Er wordt van uitgegaan dat de lezer vertrouwd is met de "front end" in de vorm van "notebooks" (d.i. in Mathematica lingo de interface die

platformafhankelijk is). In het boek worden enkel de inputs naar en de outputs uit de "kernel" (d.i. de platformafhankelijke kern waar alle berekeningen gebeuren) getoond. Het eerste hoofdstuk bespreekt summier de basisprincipes van de Mathematica-software. Daarna volgt een traditionele cursus wiskunde voor economen, met aparte hoofdstukken over vectoren, matrices, systemen van lineaire vergelijkingen, eigenwaarden en eigenvectoren, reële kwadratische vormen, multivariate differentiaalcalculus, concave en quasi-concave functies, optimalisatie, mathematische programmering, differentiaalvergelijkingen en differentievergelijkingen. Alle hoofdstukken bevatten de nodige definities en theorema's, zoals in elk wiskundig handboek. Om plaats te besparen worden zelden bewijzen geleverd. Het materiaal is goed gestructureerd. Er zijn bovendien tal

van oefeningen ingelast, die zowel zonder als met behulp van Mathematica worden opgelost. Het boek wordt geleverd met een diskette met een reeks specifieke functies, gegroepeerd in een "package" (MathEcon genoemd). Dit boek is een onmisbare gids voor al wie zich zonder veel tijdverlies wil verdiepen in de mogelijkheden die Mathematica voor economen biedt. Wie het softwarepakket behoorlijk onder de knie heeft, kan zich verder verdiepen in meer geavanceerde wiskundige technieken die in meer gespecialiseerde boeken worden beschreven. Voorbeelden zijn de twee eerder door Hal Varian uitgegeven boeken: *Economic and Financial Modeling with Mathematica* (New York, Springer, 1993) en *Computational Economics and Finance: Modeling and Analysis with Mathematica* (New York, Springer, 1996).

Kristiaan Kerstens

Arbeidseconomie

Corporatism or competition?

Coen Teulings en Joop Hartog, *Corporatism or competition?: Labour contracts, institutions and wage structures in international comparison* Cambridge, Cambridge University Press, 1998, xiv + 346 blz. - Prijs: 40 GBP ISBN 0-521-59073-6

De gangbare opvatting dat het corporatisme in Europa verantwoordelijk is voor het gebrek aan concurrentie en loonflexibiliteit, en dus voor de hoge werkloosheidsgraad, vindt geen genade in de ogen van

Teulings en Hartog. In tegenstelling tot de inzichten van Calmfors en Driffill (1988), die een U-vormige relatie menen vast te stellen tussen de graad van centralisatie van de loononderhandelingen en de werkloosheid, zijn de auteurs van mening dat de empirische ondersteuning van dit verband niet erg overtuigend is. Met veel empirisch materiaal tonen zij aan dat loonverschillen afnemen met de graad van centralisatie van de loononderhandelingen. De basisstelling die deze auteurs van de Universiteit van Amsterdam in dit boek willen verdedigen, is dat

"corporatisme" de loonverschillen op de arbeidsmarkt reduceert, in zoverre het gaat om loonverschillen die een efficiënte allocatie van arbeid in de weg staan. Corporatisme kan dus bijdragen tot een verhoging van de efficiëntie van de arbeidsmarkt. Teulings en Hartog bouwen hun argumentatie vooral op vanuit een "rent-sharing model". Corporatistische instellingen dragen bij tot een vermindering van de toe-eigening van allerlei rentes. Populaire modellen van vakbondsgedrag, zoals de "insider-outsider"-theorie van Lindbeck en Snower (1988) ter verklaring van de Eurosclerosis, zijn in se niet in tegenspraak met de inzichten in dit boek. Zo argumenteren de auteurs bijv. dat het "insider-outsider"-model eerder van toepassing is op gedecentraliseerde economieën. Doorheen de verschillende hoofdstukken van dit boek worden deze en andere beweringen theoretisch onderzocht en empirisch ge-

toetst. Het boek getuigt van een zeer gedegen aanpak, de auteurs zijn duidelijk niet tevreden met enkele vage en weinig robuuste indicaties van hun gelijk.

Teulings en Hartog concentreerden zich in hun onderzoek op de loonvorming en niet direct op de verklaring van internationale verschillen in werkloosheid, terwijl precies de vraag naar de relatie tussen loonvorming en werkloosheid bij velen na de lezing van dit boek zal opduiken. De auteurs argumenteren wel dat het verband tussen beide, op basis van bestaand onderzoek, vrij zwak is; vooral de sociale zekerheid wordt met de vinger gewezen als oorzaak van de hoge werkloosheid. Daarmee is echter het ingewikkeld maatschappelijk kluwen tussen corporatisme, sociale zekerheid, loonvorming en werkloosheid nog niet echt ontward.

Stefan Késenne

Ontwikkelingseconomie

Structural Adjustment Reconsidered

David E. Sahn, Paul A. Dorosh en Stephen D. Younger, *Structural Adjustment Reconsidered: Economic Policy and Poverty in Africa*, Cambridge, Cambridge University Press, 1997, xiv + 304 blz. - Prijs: 50 GBP
ISBN 0-521-58451-5

Sterk verspreide armoede en een onrechtvaardige inkomensverdeling vormen de belangrijkste aspecten van de onderontwikkeling in Afrika. In het voorliggende boek onderzoeken de auteurs een aantal economi-

sche hervormingsmaatregelen, en hun invloed op de armoede en de inkomensverdeling.

Op basis van een steekproef van tien Afrikaanse landen worden drie beleidsdomeinen onderzocht: de buitenlandse handel en het wisselkoersbeleid, de fiscale politiek, het landbouw- en voedselbeleid. In het algemeen valt op dat de armsten slechts geringe nettobaten genieten ten gevolge van de toepassing van de bovengenoemde beleidsterreinen.

De landenkeuze wordt uitvoerig toegelicht in de pagina's 12 t.e.m. 21, maar toch blijft het vragen oproepen

waarom o.a. de zuidelijke Afrikaanse landen niet in de steekproef zijn opgenomen. Dit leidt dan automatisch tot het risico dat de conclusies worden uitgehold. Trouwens, de auteurs stellen zelf: "(...) we recognize that particular experiences in other African countries may not be consistent with our general findings."

Het boek is overigens zeer eenvoudig gestructureerd. Na de inleiding

wordt, telkens in een apart hoofdstuk, de armoede in Afrika geanalyseerd, het handels- en wisselkoersbeleid, de fiscale politiek, en ten slotte de landbouw- en voedselproblematiek.

De teksten zijn vlot leesbaar en ze zijn goed gedocumenteerd met tabellarisch cijfermateriaal.

Paul Roosens

Sectorstudies

Economie en transport

Jaap de Wit en Henk van Gent, *Economie en transport*

Utrecht, Uitgeverij Lemma BV, 1996, 520 blz. - Prijs: 95 NLG
ISBN 90-5189-578-X

Dit boek is, zoals de auteurs het zelf aangeven, een grondige "herschrijving" (geen herwerking) van het handboek *Vervoers- en verkeerseconomie*, dat in 1986 voor het eerst verscheen. De dynamiek van het vakgebied transporteconomie is immers van dien aard dat er in een tijdspanne van tien jaar veel is veranderd. Die gewijzigde dynamiek wordt onder meer weerspiegeld in het opnemen van nieuwe inzichten inzake theorievorming (bijv. de "contestability"-theorie) en modelbouw (bijv. "activity-based" modellen) in de transporteconomie. Daarnaast wordt ook ruime aandacht besteed aan de nieuwe ontwikkelingen rond deregulering van vervoersmarkten op nationaal en Europees niveau, en wordt een klassiek thema uit de vervoerseconomie zoals "road-pricing"

opnieuw in de schijnwerpers geplaatst bij de discussie over het spanningsveld tussen mobiliteit en milieu. Speciale aandacht gaat ook naar het intermodaal vervoer en naar de relatie tussen vervoer en logistiek. Het opnemen van nieuwe thema's betekent ook dat bepaalde onderwerpen uit de vorige editie niet meer werden opgenomen (lees: herschreven). Zo worden de maatschappelijke kosten-batenanalyse en de input-outputanalyse slechts terloops vermeld. Eveneens verdwenen, hoewel interessant, is de discussie van het raakvlak tussen de vervoerseconomie en de ruimtelijke economie. Het uiteindelijke resultaat is dan ook dat er een nieuw boek is ontstaan in plaats van een herwerkte editie. En het resultaat mag gezien - of beter: gelezen - worden.

Als inleidend handboek transporteconomie is dit boek zeer geslaagd. Alle traditionele aspecten van het transporteconomisch onderzoek komen systematisch aan bod en worden rijk met voorbeelden geïllustreerd. Hoewel de meeste voorbeel-

den komen uit onderzoek dat in Nederland werd uitgevoerd (beide auteurs zijn werkzaam aan de Vrije Universiteit Amsterdam), werd ook getracht om buitenlands (niet-Nederlands) onderzoek in de analyse te betrekken.

Naast een inleidend, "terreinverken-nend" hoofdstuk telt het boek 14 hoofdstukken. Achtereenvolgens worden behandeld: de vraag naar vervoer, het aanbod van vervoerdiensten, de prijsvorming van vervoerdiensten, de externe effecten van het verkeerssysteem, aanbod en prijsvorming van verkeersinfrastructuur, subsystemen in het personenvervoer (lopen, fiets, auto, openbaar vervoer), subsystemen in het goederenvervoer (weg, spoor, binnenvaart, zee, pijpleiding), zee- en luchthavens, intermodaal vervoer, vervoer en logistiek, achtergronden van het vervoersbeleid, vervoers- en verkeersbeleid, verkeers- en vervoersmodellen. Na ieder hoofdstuk volgt een samenvattende bibliografie.

Persoonlijk vind ik het laatste hoofdstuk, over verkeers- en vervoersmodellen, bijzonder geslaagd. Het biedt een mooi, systematisch overzicht van de verschillende methoden en technieken die men kan aanwenden in het transporteconomisch onderzoek. Naast de bespreking, evaluatie en illustratie van het klassieke geaggregeerde model (attractiemodel) en van zijn tegenhanger, de gedesaggregeerde modelbenadering (revealed versus stated preference model), wordt ook aandacht besteed aan de zogenaamde modellen voor activiteitspatronen (activity-based model). Deze nieuwe benadering kan interessante perspectieven bieden om de prognoses van de globale verkeersvraag te verfijnen. Samenvattend: *Economie en transport* is goed geschikt als handboek voor cursisten die sterk geïnteresseerd zijn in de verkenning van het transporteconomische domein. Het bevat bovendien een auteurs- en een uitgebreid trefwoordenregister.

Frank Witlox

Financieel beleid

Vasicek and Beyond

Lane Hughston, ed., *Vasicek and Beyond: Approaches to Building and Applying Interest Rate Models*

Londen, Risk Publications, 1996, xxxii + 371 blz. - Prijs: niet meegedeeld
ISBN 1-899332-55-3

Vasicek and Beyond is een compilatiewerk. Lane Hughston heeft 22 artikelen geselecteerd die, naar zijn mening, iedereen die in het domein van

interestmodellering werkzaam is, gelezen zou moeten hebben. Het boek bevat drie delen. Het eerste deel behandelt de basis van optiewaardering aan de hand van drie bijdragen. Het tweede deel brengt negen artikelen samen onder de noemer dynamische arbitragemodellen. Het derde deel, ten slotte, bevat tien teksten die qua filosofie tot de familie Heath-Jarrow-Morton behoren.

Of het artikel van Black en Scholes

(The Pricing of Options and Corporate Liabilities) en de bijdrage van Cox, Ross en Rubinstein (Option Pricing: A Simplified Approach) echt in dit werk thuishoren, is de vraag. Uiteraard zal elkeen die in dit domein werkzaam is deze klassiekers kennen. Maar in dit gespecialiseerde werk nemen ze wel bijna 40 pagina's in die een andere invulling hadden kunnen krijgen.

Ook opvallend is dat dit werk bijna uitsluitend theoretische bijdragen opneemt. Relatief weinig aandacht wordt besteed aan het implementeren van de modellen, alsook aan empirisch werk dat op basis van deze theorie is ontstaan.

Aan de kwaliteit van de opgenomen bijdragen twijfelt niemand. Bijdragen van Vasicek, Brennan-Schwartz, Jamshidian, Hull-White, Black-Derman-Toy, Black en Karasinski, Ho-Lee, Heath-Jarrow-Morton zijn zo bekend dat de namen van de auteurs voor een kenner al voldoende zeggen om te weten over welke modellen het gaat.

Vasicek and Beyond is vast en zeker een waardevolle compilatie voor de geroutineerde gebruiker. De beginnende lezer vindt in het boek echter weinig houvast om het doorworstelen van het mathematische instrumentarium wat te vereenvoudigen.

Marc De Ceuster

Exotic Options

Les Clewlow en Chris Strickland, eds., *Exotic Options: The State of the Art*

Londen, International Thomson Business Press, 1997, viii + 232 blz. - Prijs: 75 GBP
ISBN 0-412-63170-9

Het begrip exotische opties is vandaag de dag uitgegroeid tot een wel héél relatief begrip. Sommige exotische opties van het eerste uur worden momenteel immers al op de beurs genoteerd. Ook wat de waardering betreft, bestaan er in de academische en de vakliteratuur voor traders wel wat formules, maar de veralgemeenbaarheid en de praktische toepasbaarheid blijven vaak een probleem. Ofwel zijn de producten die in de praktijk verhandeld worden net iets anders gestructureerd dan de theorie aanneemt, ofwel werden er enkel formules afgeleid in speciale gevallen.

Clewlow en Strickland hebben in dit boek acht artikels bijeengebracht die een overzicht bieden van de belangrijkste categorieën van exotische opties. Het boek is, zonder dat dat formeel blijkt uit de nummering van de hoofdstukken, gestructureerd in twee delen. Het eerste deel omvat zes artikels en behandelt achtereenvolgens gestructureerde aandelenopties, Amerikaanse opties (met inbegrip van chooser-opties en shout-opties), Aziatische opties, lookback-opties, barrière-opties en tot slot quanto-opties. Het tweede deel, met twee bijdragen, gaat uitsluitend over exotische interestopties.

Deze bundel bijdragen vormt zonder twijfel een nuttig instrument voor eenieder die zich in het wereldje van de financiële "engineering" bevindt. De literatuur over exotische opties is niet overvloedig en elke bijkomende bron van waarderingsformules is dan ook welkom. De lezer die zich aan dit werk wil wagen, moet wel over een goede kennis van de gewone optiewaarderingstheorie beschikken. Dat deze materie, ondanks haar sterk wiskundig karakter

ter, van buitengewoon belang is voor de praktijk, blijkt uit de auteurslijst. Meer dan de helft van de auteurs is tewerkgesteld bij de grote beurshuizen. De academici komen stuk voor stuk uit het Financial Options Research Center van Warwick.

Marc De Ceuster

Financial Mathematics

W.J. Runggaldier, ed., *Financial Mathematics: Lectures given at the 3rd Session of the Centro Internazionale Matematico Estivo (C.I.M.E.) held in Bressanone, Italy, July 8-13, 1996 (Lecture Notes in Mathematics, 1656)*

Berlijn, Springer-Verlag, 1997, vii + 316 blz.
- Prijs: 75 DEM
ISBN 3-540-62642-5

Dit boek is een bundeling van vijf lezingen die van 8 tot 13 juli 1996 gehouden werden aan het C.I.M.E. in Bressanone, Italië, in het kader van een Summer School rond "Financial Mathematics". De lezingen beslaan een breed spectrum aan onderwerpen in dat verband, met name marktmicrostructuur, interestmodellering, optimale tradingstrategie, waardering van niet-lineaire claims (met behulp van "backward stochastisch" differentiaalvergelijkingen), en arbitrage en marktimperfections. In ieder deel maakt een vooraanstaand academicus een inventaris op van de huidige stand van het onderzoek in het desbetreffende veld. De onderwerpen zijn onafhankelijk uitgewerkt, kunnen afzonderlijk gelezen worden, en werden alfabetisch gerangschikt op naam van de lector. De aanpak is altijd zeer wiskundig, rigoreus en een bibliografie met

verwijzingen naar de basisartikelen is opgenomen. De moeilijkheidsgraad varieert enigszins per onderwerp. De lezingen bieden kritische commentaren en perspectieven voor verder onderzoek. Men kan er ook op voortbouwen in het kader van eigen onderzoek. Als dusdanig richt het boek zich in de eerste plaats tot wiskundigen, economen en professionals uit de financiële sector die een dieper inzicht willen verwerven in de behandelde materie. Ook niet-specialisten kunnen er terecht om deze topics te verkennen, mits ze een degelijke wiskundig-financiële achtergrond hebben.

Een kort overzicht van de inhoud.

- De invloed van marktmicrostructuur op prijsvorming en verhandeling van activa. Deze bijdrage is speltheoretisch van aard en redelijk toegankelijk. De modellen van Grossman en Stiglitz (1980), Kyle (1985) en Rochet en Vila (1994) worden overlopen. Tot slot wordt een eigen model uitgewerkt volgens Glosten (1989).
- Een beknopt maar zeer technisch overzicht van interestmodellen. Degelijke voorkennis is hier zeker noodzakelijk. Het model van Vasicek (1977) en Heath-Jarrow-Morton (1992) worden in detail behandeld. Ten slotte komen enkele veralgemeningen aan bod: verandering van numeraire en optiewaardering.
- De literatuur rond optimale trading van één enkele agent, meer bepaald de hedging en portefeuille-optimalisatie onder nutsmaximalisatie. Diverse gevallen komen aan bod. Vertrouwdheid met micro-economie en nutscalculatie is raadzaam.
- Niet-lineaire waardering (opties),

in het bijzonder via "backward stochastisch differential equations". Een zeer wiskundige benadering.

- Een laatste lezing handelt over activawaardering vanuit een arbitragestandpunt, d.i. een evenwichtsbenadering. Bijzonder hierbij is dat ook fricties in rekening worden gebracht. Een theoretische bijdrage, maar ook met veel aandacht voor de achterliggende logica en een uitgebreide woordelijke beschrijving.

Conclusie: een zeer goed overzicht van de diverse topics, zij het niet toegankelijk voor nieuwelingen in dit gebied. Ik zou hen dan ook aanraden om, vooraleer ze aan dit boek beginnen, het boek van Hull (*Options, futures, and other derivative securities*, Prentice-Hall, 1997, 3de ed.) en Merton (*Continuous-Time Finance*, Blackwell, 1997, 2de ed.) grondig door te nemen.

Nico Valckx

Derivaten

B. van Amerongen, E.W. Lindeijer en J.R. Prunel, *Derivaten: markten en beleid (Serie Bank- en Effectenbedrijf, 39)*
Amsterdam, Nederlands Instituut voor het Bank- en Effectenbedrijf (NIBE), 1997, 212 blz. - Prijs: 47,50 NLG
ISBN 90-5516-094-6

Derivaten: markten en beleid is een buitengewoon korte titel, die op de achterflap van het werkstuk ietwat geëxpliciteerd wordt: "Dit boek biedt inzicht in de omvang van de wereldwijde derivatenmarkten en in de consequenties van derivaten voor het toezicht en het monetair beleid". Deze ene zin vat nochtans kernach-

tig de in het werk behandelde domeinen samen.

Het eerste hoofdstuk geeft een overzicht van de meest courante derivaten. Zoals de auteurs zelf aangeven kunnen lezers die met de materie vertrouwd zijn, dit hoofdstuk gemakkelijk overslaan. Het begripsafbakende hoofdstuk wordt gevolgd door een beschrijving van de grootte van de wereldwijde markten in derivaten. Hiervoor vallen de auteurs grotendeels terug op onder meer de enquête die door de BIS werd georganiseerd.

Al in de inleiding vergelijken de auteurs derivaten graag met auto's. Derivaten zouden in dit autowereldje de rol wegkapen van de snelle boliden, die van de bestuurder bijzondere rijvaardigheden vereisen en waarbij buitenstaanders zich niet altijd bewust zijn van de brok technologie die onder de glinsterende motorkappen verborgen zit. Als er dan al eens een ongeluk gebeurt, roept dat bij de doorsnee burger toch ook niet direct de neiging op een bankvloek uit te spreken over het hele wagenpark. Het idee dat derivaten op zich (bijna) niet tot nieuwe risico's leiden, wordt netjes uitgewerkt en leidt tot de vaststelling dat het bestaande reglementaire kader inzake risicobeheer en toezicht voldoende flexibiliteit biedt om derivaten op te nemen. Hierbij besteden de auteurs aandacht aan het krediet-, het liquiditeits-, het markt-, het operationele, het juridische en het systeemrisico. Een laatste hoofdstuk bestudeert de relatie tussen derivaten en monetair beleid. Derivaten hebben, soms op subtiele wijze, invloed op het transmissieproces (tussen de financiële en de reële sfeer) en bieden een alternatief om de verwachtingen van de

markt in te schatten. Opties bieden bovendien de unieke gelegenheid om de onzekerheid over diverse financiële activa te meten.

Het boek is vlot geschreven en richt zich zonder twijfel tot een zeer ruim doelpubliek. De auteurs nemen gemakkelijk stellingen in en beargumenteren die levendig. Enigszins jammer is dat zij nalaten deze stellingen te onderbouwen met verwijzingen naar de empirische economische literatuur. Verder is er niets dan positiefs te melden over dit initiatief, dat toch wel een lacune in de literatuur aanvult.

Marc De Ceuster

La réforme des marchés et des intermédiaires financiers/De hervorming van de financiële markten en bemiddelaars

La réforme des marchés et des intermédiaires financiers/De hervorming van de financiële markten en bemiddelaars (Cahiers AEDBF/EVBFR-Belgium, 5) Brussel, Bruylant; 1997, 824 blz. - Prijs: 5.200 BEF + verzendkosten ISBN 2-8027-1038-9

De hervorming van de financiële markten en bemiddelaars is een lijvig boekwerk, dat vijf grote delen bevat. In het eerste deel worden de grote lijnen en de fundamentele begrippen van de hervorming uiteengezet.

Hierbij wordt aandacht besteed aan de begrippen financiële instrumenten, secundaire markt, gereglementeerde markt, Europees paspoort e.d. Het tweede deel gaat in op de organisatie van de markten. Concreet gaat het over het statuut en de organisatie van de effectenbeurzen, over de werking van de gereglementeerde secundaire markten, en over de regels voor de verrichtingen die betrekking hebben op financiële instrumenten. Het statuut van de financiële bemiddelaars, de prudentiële vereisten en de bescherming van de beleggers komen in deel drie aan bod. Het vierde deel is wat meer internationaal getint. Het behandelt de implementatie van de ISD- en de CAD-richtlijn in Frankrijk, Nederland, het Verenigd Koninkrijk en Luxemburg. Het boek wordt afgesloten met wat algemenere beschouwingen.

De hervorming van de financiële markten en bemiddelaars bevat tal van nuttige bijdragen met een duidelijke toegevoegde waarde. Het richt zich echter in de eerste plaats tot juristen. Ook de auteurs - een dertigtal - zijn haast uitsluitend mensen uit de juridische praktijk. Economische analyses die de beschreven institutionele structuur op haar deugdelijkheid testen, blijven hier achterwege. Niet-tegenstaande dit: een welkome bijdrage.

Marc De Ceuster

Marketing

Marketing for the Non-marketing Manager

Colin V. Sowter, Marketing for the Non-marketing Manager Maidenhead, McGraw-Hill, 1995, xvii + 235 blz. - Prijs: 19,95 GBP ISBN 0-07-707964-7

Men zou op het voorliggende boek kunnen reageren met de opmerking dat het weer het zoveelste inleidende werk is over marketing. Voor wie de meeste marketinghandboeken als afschrikwekkend in volume ervaart, is het werk van Colin Sowter toch wel een verademing. Beperkt in omvang immers worden in de dertien hoofdstukken alle relevante marketingmateries duidelijk uitgelegd, met op het einde van elk hoofdstuk een aanvulling met oefeningen en

follow-upproblemen van praktische aard.

De auteur dwingt de lezer er als het ware toe de bestudeerde materie onmiddellijk toe te passen op de eigen onderneming of organisatie. Daardoor wordt het werk misschien iets te eenzijdig, aangezien bedrijfservaring verondersteld wordt. Lezers zonder die ervaring kunnen op die manier moeilijk hun opgedane kennis toetsen.

Conclusie: een no-nonsense boek over marketing, voor iedereen toegankelijk als inleidend werk, met als bijzondere doelgroep die personen uit de bedrijfswereid die op een versnelde manier basisinzichten over marketing wensen op te doen.

H. Laermans

Accountancy

Accounting's Changing Role in Social Conflict

Cheryl R. Lehman, Accounting's Changing Role in Social Conflict New York/Princeton/Londen, Markus Wiener Publishing/Paul Chapman Publishing, 1995, xi + 174 blz. - Prijs: 16,95 GBP ISBN 1-85396-296-1

Het centrale thema in dit boek is de verdeling van rijkdom en middelen in de maatschappij en de rol van de accountant daarbij. Het thema van de verdeling van middelen in een maatschappij en de conflicten daar rond wordt vooral aangesneden

door marxistisch geïnspireerde wetenschappers. De auteur van dit werk behoort dan ook tot deze stroming en het boek zelf is te situeren in de "critical accounting literature". Dit werk is echter niet dogmatisch opgevat. Het geeft in de eerste hoofdstukken een overzicht van de rol die de accountant heeft gespeeld vanaf de industriële revolutie tot en met het einde van de jaren tachtig. Bij dit historisch overzicht vraagt Lehman zich telkens af welke rol de accountant speelde bij dit sociale verdelingsconflict. Was hij een beschermer van de aandeelhouder en kapitalist of beschermde de accoun-

tant ook de belangen van anderen, en zo ja, welke anderen? De auteur komt tot de conclusie dat in het begin de rol van de accountant er vooral in bestond het kapitaal in stand te houden ("equity protection versus social welfare"). Vanaf het begin van deze eeuw begon de accountant ook stilaan oog te krijgen voor "efficiency". Hij moest erop toezien dat de middelen in het bedrijf ook efficiënt werden ingezet. De rol van de accountant werd daardoor wel uitgebreider, maar nog steeds droeg hij volgens Lehman niet bij in het oplossen van het sociale verdelingsconflict. Haar conclusie is dat accountants doelbewust hun opdracht technisch en raadgevend houden om geen sociale rol te hoeven vervullen. Het tweede deel van dit boek rapporteert de resultaten van een empirische studie. Lehman heeft een aantal professionele en wetenschappelijke accountingtijdschriften uit de periode 1960-1973 onderzocht. Via tekstanalyse heeft ze getracht te achterhalen wat de visie is van de wetenschap en de praktijk op de rol van de accountant in het sociale verdelingsconflict. In de wetenschappelijke literatuur komen sociale en politieke raakpunten van accountingproblemen nooit ter sprake. Accounting wordt vanuit de wetenschap a-politiek en a-sociaal benaderd. Volgens de auteurs van de "critical accounting"-stroming is dat totaal onrealistisch, omdat accounting en accountants wel degelijk de maatschappij beïnvloeden. Al was het maar door de wijze waarop zij bepaalde informatie voorstellen. Volgens de professionele literatuur heeft de accountant wél een maatschappelijke rol. Dankzij zijn rapporten en analyses kunnen aandeel-

houders hun middelen optimaler spreiden over verschillende investeringen. Zo draagt de accountant bij aan het verdelingsprobleem in de maatschappij. Hij doet dat op een verantwoorde wijze door de ethische en technische voorschriften van de diverse beroepsorganisaties op te volgen. Wel tolereert de professionele literatuur tegen het einde van de onderzochte tijdsperiode minder en minder de rol van de staat als verdeler van de middelen in de maatschappij.

Accounting's Changing Role in Social Conflict is vooral geschikt als lectuur in doctorale accountingopleidingen. Omdat het niet al te dogmatisch geschreven is en ook empirische tekstanalyse bevat, kunnen doctoraalstudenten aan de hand van dit werk op een vlotte manier kennismaken met deze onderzoeksstroming.

Ann Jorissen

Policing Accounting Knowledge

Tony Tinker en Tony Puxty, *Policing Accounting Knowledge: The Market for Excuses Affair*
Princeton/Londen, Markus Wiener Publishers/Paul Chapman Publishing, 1994, ix + 270 blz. - Prijs: 25,95 GBP
ISBN 1-85396-265-1

Het artikel "The Demand and Supply of Accounting Theories: The Market for Excuses" van Ross L. Watts en Jerold L. Zimmerman, dat in 1979 werd gepubliceerd in *The Accounting Review*, is inmiddels een van de "klassiekers" in de accountingliteratuur. Het werd destijds bekroond met de "Notable Contribution to Accounting Theory Award".

Nochtans hebben de auteurs een hevige strijd gevoerd met de referees en was het artikel bijna niet gepubliceerd geweest. Volgens de redacteurs van *Policing Accounting Knowledge* heeft dat alles te maken met het thema van het artikel. Watts en Zimmerman wilden aantonen dat een "goede" of een "slechte" accountingpraktijk niet bestaat, en dat het tot dan toe vrijwel uitsluitend normatieve onderzoek in de accountingwetenschap erop gericht was de voorkeuren van bepaalde instellingen of groeperingen via de wetenschap te laten doorbreken.

Het boek bevat, naast het artikel zelf, in de eerste plaats een bundeling van de rapporten van de referees, onder wie George Foster, en de correspondentie tussen de auteurs en de toenmalige hoofdredacteur van *The Accounting Review*, Stephen Zeff. Daarna wordt hetzelfde stramien gevolgd voor een aantal kritieken op het artikel, voornamelijk uit traditionele hoek, die tussen 1981 en 1987 bij *The Accounting Review* werden ingediend, maar uiteindelijk niet gepubliceerd werden, zelfs niet nadat soms meerdere reviewprocedures werden doorlopen.

Policing Accounting Knowledge biedt de lezer een blik achter de schermen van het publicatieproces en toont aan hoe de vooruitgang van de (accounting)wetenschap op die manier in feite gefilterd of in het ergste geval gemanipuleerd kan worden. Enkel artikelen die uiteindelijk in toonaangevende tijdschriften worden gepubliceerd, bepalen immers in welke richting verder onderzoek en de accountingpraktijk zelf evolueren. Het boek is in die zin niet alleen interessant voor academici, die hier en daar ongetwijfeld hun eigen

ervaringen zullen herkennen, maar ook voor wie in de praktijk op een "wetenschappelijk" verantwoorde manier met accounting bezig is.

Patricia Van de Wiele

Accounting and Performance Measurement

Irvine Lapsley en Falconer Mitchell, eds., *Accounting and Performance Measurement: Issues in the Private and Public Sectors*
Londen, Paul Chapman Publishing, 1996, viii + 216 blz. - Prijs: 25 GBP
ISBN 1-85396-324-0

Dit jubileumboek werd uitgebracht naar aanleiding van het 75-jarig bestaan van het Department of Accounting and Business Method van de Universiteit van Edinburgh. Jubileumboeken zijn dikwijls bundelingen van diverse artikelen, waarbij het de auteurs zijn die een gemeenschappelijke band hebben. In dit geval hebben alle auteurs een tijd gewerkt of werken ze nog bij dit departement. Het accountingdepartement van de Universiteit van Edinburgh levert sinds jaren goed onderzoekswerk en bekende accountingonderzoekers zijn er tewerkgesteld. Dit impliceert dat de bijdragen in het jubileumboek allemaal van hoge kwaliteit zijn. Ze zijn ondergebracht in twee delen: "Accounting and performance measurement in the private sector" en "Accounting and performance measurement in the public sector". Het eerste deel bevat in feite losstaande artikelen, die weinig met elkaar te maken hebben, met uitzondering van de eerste drie. Het startpunt van het eerste deel is een basis-

artikel van Geoffrey Whittington, waarin hij de tekorten en de specifieke kenmerken van een jaarrekening nog eens onder loep neemt. David Tweedie en William Baxter haken daarop in door een bespreking te wijden aan "conceptual frameworks" en aan verschillende mogelijke waarderingsgrondslagen. De overige drie artikelen, met betrekking tot financial accounting, handelen over diverse onderwerpen: metingen en auditkwaliteit, een mogelijke micro-economische basis voor accountingratio's en een empirisch onderzoek naar de mening van Britse topmanagers over het gebruik van aandelenopties als element van beloning. Dit eerste deel bevat ook twee artikelen uit het domein van de management accounting. Zo beschrijft J. Innes de mogelijkheid om op basis van informatie uit Activity Based Costing prestatie-indicatoren op te zetten. Salafatinos bekijkt welke prestatie-indicatoren bij knelpuntheorie (theory of constraints) gebruikt kunnen worden. Het tweede deel van het boek is duidelijk coherenter; bovendien staat de universiteit van Edinburgh wereldwijd bekend om haar accountingonderzoek over de publieke sector. Dit tweede deel is dan ook het interessantste van het jubileumboek. In een inleidende paper behandelt Irvine Lapsley het vraagstuk van prestatie-meting in de publieke sector. Die problematiek is niet nieuw en Lapsley geeft een overzicht van alle stellingen en concepten in dat verband.

Hij analyseert ook de specifieke verschillen op dit vlak tussen de private en de publieke sector. De daaropvolgende artikelen diepen deze problematiek verder uit door de toepassing van prestatie-meting in afzonderlijke onderdelen van de publieke sector te beschrijven. Zo handelen afzonderlijke artikelen over prestatie-meting in de volgende omgevingen: de National Health Service (NHS), de bloedtransfusie- en verwerkingsafdeling van de NHS, de van overheidswege georganiseerde hulp aan werklozen, gehandicapten, social service, en de Schotse Busmaatschappij. Het deel wordt afgesloten met twee conceptuele artikelen. In het eerste onderzoekt Mumford het begrip effectiviteit in de publieke sector en de mogelijkheid om effectiviteit in die sector te meten. In het tweede artikel wordt het concept "Value for Money Auditing" (VMA) doorgelicht. Eerst wordt er aandacht besteed aan de interesse voor het VMA-concept door de jaren heen, en daarna wordt uitvoerig besproken hoe men VMA kan toepassen in de publieke sector.

Al wie op zoek is naar lectuur over prestatie-meting in de publieke sector vindt in dit jubileumboek een reeks interessante artikelen. Bovendien bevatten de bijdragen uitgebreide literatuurlijsten, zodat de lezer het boek ook kan gebruiken als startpunt voor verder onderzoekswerk.

Ann Jorissen

Maatschappelijke problemen

The Psychology of Money

Adrian Furnham en Michael Argyle, *The Psychology of Money*
London/New York, Routledge, 1998, xii + 332 blz. - Prijs: 47,50 GBP
ISBN 0-415-14605-4

Vanuit economische hoek wordt doorgaans gesteld dat onze dagelijkse omgang met geld kenmerkend is voor de "rational economic man". Aan de hand van talrijke bronnen, waaronder heel wat recent empirisch onderzoek, trachten Adrian Furnham (University College London) en Michael Argyle (Oxford Brooks University) dit beeld te nuanceren. In werkelijkheid wordt ons dagelijks monetair gedrag bepaald door een *ineenstringeling* van economische, sociologische en psychologische factoren (blz. 128). Hierop steunend onderwerpen de auteurs de verschillende kenmerken van de rationeel-economische mens aan kritisch onderzoek.

Onze dagelijkse omgang met geld wordt in vele gevallen niet gedreven door eigenbelang. Zo worden het aanbieden van geschenken, het geldelijk steunen van liefdadigheidswerken en het geven van fooien nauwelijks ingegeven door economische motieven. Belastingontduiking verwijst minder naar hebzucht of het streven naar economische voordelen dan naar conformisme (doen zoals de referentiegroep) of rationalisering (weigeren het slachtoffer te worden van de spijzucht, onrechtvaardigheid of onbekwaamheid van een regering).

Zelden wordt op neutrale, rationele

wijze omgesprongen met geld. Zo kunnen religieuze of ideologische invloeden geldgewin als slecht doen ervaren, terwijl diezelfde geldverwerving vanuit sociale overwegingen geassocieerd kan worden met succes. Dat gelduitgaven niet louter geschieden op basis van rationeel-economische beweegredenen (de zgn. juiste prijs-kwaliteitsverhouding), bewijzen impulsaankopen, trendaankopen en aankopen die gebaseerd zijn op het imiteren van "significant others".

De bewering dat geld gelukkig maakt wordt weerlegd door alle onderzoeken. Het aangenaam en zinvol besteden van vrije tijd, het onderhouden van positieve sociale relaties, het genieten van lichamelijke en geestelijke gezondheid en het ervaren van werktevredenheid zijn wezenlijker waarborgen voor geluk. Geldbezit vervult slechts een minimale ondersteunende rol in het bereiken van welzijn. Toch blijven heel wat mensen geloven dat geld garant staat voor het beleven van geluk. Dit heeft te maken met de hardnekkige illusie dat waarden "gekocht" kunnen worden. Rijkdom staat dan symbool voor macht, liefde, vrijheid of veiligheid. In dat verband wordt de "geld-pathologie" van vrekken, gokkers, verspillers en tycoons begrijpelijk.

Volgens het traditionele economische model wordt werk voornamelijk verricht om geld te verdienen, terwijl werklust hoofdzakelijk in stand wordt gehouden door financiële prikkels. Deze stelling gaat enkel op voor onaangename of saaietaken. In de meeste gevallen echter

wordt "job satisfaction" bekomen door intrinsieke motivatie: het verrichten van arbeid op zich leidt tot tevredenheid in de mate dat het werk voldoende uitdaging, afwisseling, autonomie en zelfwaardering biedt.

Hoe weinig ons monetair gedrag rationeel-economisch kan worden genoemd, blijkt ten slotte uit het feit dat geld nog steeds in de *taboesfeer* vertoeft. Dit heeft niet enkel te maken met de koppeling tussen armoede en schaamte enerzijds, rijkdom en afgunst anderzijds. De schroom waarmee geldkwesties ter sprake worden gebracht, verwijst voornamelijk naar het onbehagen dat geld opwekt. Geld is immers omringd door schijnheiligheden, inconsistenties en paradoxen: we beweren wel dat kwaliteit geld kost, maar we zijn tegelijkertijd op zoek naar echte koopjes; in het openbaar doen we neerbuigend over geld, maar privé streven we het na; geldzucht wordt verworpen, maar weelde lokt respect uit; we doen alsof we weinig belang hechten aan geld, maar de meesten onder ons ervaren het als het waardevolste bezit.

Philippe Verbeeck

Politics by principle, not interest

James M. Buchanan en Roger D. Congleton, *Politics by principle, not interest: Toward nondiscriminatory democracy* Cambridge, Cambridge University Press, 1998, xv + 170 blz. - Prijs: 27,50 GBP ISBN 0-521-62187-9

Alexis de Tocqueville had het in 1835 al over de tirannie van de meerderheid in zijn boek over de demo-

cratie in de Verenigde Staten. De meerderheidsfractie in het parlement bepaalt het beleid van het land en de minderheid moet gedwee de beslissingen van de meerderheid ondergaan. Haar enige troost is dat, wanneer ze ooit zelf aan de macht komt, de huidige meerderheid op haar beurt een minderheid wordt. Dat is ook het uitgangspunt van Buchanan (Nobelprijs economie in 1986) en Congleton. Het beginsel van uniforme behandeling van de burger, typisch voor het recht en in bepaalde filosofische doctrines geprezen, wordt niet toegepast in de politiek van de 20ste eeuw. Dat heeft volgens de auteurs te maken met de geidealiseerde visie die men anno 1998 nog altijd huldigt over de staat. Reeds onmiddellijk na de Tweede Wereldoorlog stelden sommige academici deze stelling grondig ter discussie, maar in het concrete bestuur van de moderne staat kwam weinig verandering. Zelfs de teloorgang van het communisme in Centraal- en Oost-Europa en het verdwijnen van de USSR heeft niet geleid tot de broodnodige mentale omwenteling. Buchanan en Congleton verwerpen het huidige democratische systeem, omdat het de welvaartsstaat niet ontvet. Volgens hen moet het de parlementaire meerderheid grondwettelijk verboden worden burgers en groepen niet uniform te behandelen. Met als grote voorbeeld Hayek (*The Constitution of Liberty*) klagen ze de discriminerende politiek aan die logisch in het verlengde ligt van de meerderheidsdemocratie.

Politieke doeltreffendheid vereist volgens de auteurs dat regeringen ertoe gedwongen worden burgers en groepen uniform i.p.v. verschillend te behandelen. Om die stelling

te illustreren creëren zij een aantal theoretische modellen die het verband moeten illustreren tussen meerderheidsbesluiten en identieke behandeling van de kiezers. Politieke en economische efficiëntie worden tegen elkaar afgewogen, distorsies in de inkomensverdeling worden bestudeerd vanuit verschillende gezichtspunten, maximalisatie van inkomens wordt afgewogen tegen de extra kosten van overheidsadministratie. Buchanan en Congleton besluiten dat alleen een politieke orde waar burgers gelijk worden behandeld als deelnemers aan de lusten en lasten van een gemeenschappelijke onderneming die samenleving heet, kans heeft op overleven in het volgende millennium.

Niemand zal ontkennen dat de bestudeerde problematiek interessant is en dat de auteurs met brio hun conservatieve stellingen verdedigen. Toch besteden ze volgens mij te weinig aandacht aan de lezer. Andere schrijvers uit de politieke economie worden kriskras door elkaar geciteerd en soms ziet de welwillende lezer door de bomen het bos niet meer. Slechts één voorbeeld. De auteurs houden vast aan de visie van het politieke contract-denken. Waarom

stappen ze dan zo bijzonder snel heen over de theoretici van het sociale contract? Hobbes en Locke moeten het met twee regels stellen; Rousseau wordt helemaal niet vermeld ... De voorbeelden waarmee Buchanan en Congleton hun betoog kracht kunnen bijzetten zijn uiterst summier, alsof ze die onbelangrijk vinden (cf. blz. 20: "het kiezerscorps wenst rotatie in het beleid, anders komt het in actie." De lezer moet het stellen met de vermelding van "Italië in 1993 en de VS in 1994"). In de analyse gaat het uitsluitend over het Amerikaanse politieke en juridische systeem (met bijvoorbeeld *winner take all*-verkiezingen en *Common Law*). Europa (met zijn heel eigen politieke en juridische traditie) komt slechts sporadisch aan bod en ontwikkelingslanden schijnen niet te bestaan. Bovendien wordt niet stilgestaan bij de voordelen van het checks and balances-systeem in de VS. De rol van de media en de pers in de moderne democratie blijft onderbelicht. Al bij al dus toch wel een eenzijdige en zwaar op de handse analyse van een interessante problematiek.

Erik Faucompret

Europa

De begroting van de Europese Unie

Bart Kerremans en Herman Matthijs, *De begroting van de Europese Unie* Antwerpen/Groningen, Intersentia Uitgevers, 1997, 196 blz. - Prijs: 1.250 BEF ISBN 90-5095-010-8

Door regelmatige discussies over de Maastricht-normen in de media zijn de begrippen "begroting" en "begrotingstekort" bij iedereen goed ingeburgerd geraakt. Raar of zelden wordt echter gewag gemaakt van de Europese begroting. In dit boek be-

steden de auteurs tien hoofdstukken aan een systematische en duidelijke voorstelling van de diverse aspecten van de EU-begroting. Zowel de juridisch-technische als de economisch-politieke kanten komen ruimschoots aan bod.

Economen zullen bijzonder hun gading vinden in hoofdstuk vijf en zes, waarin respectievelijk de ontvangsten en de uitgaven van de EU-begroting uitvoerig worden behandeld. Vooral de evolutie in de structuur van de uitgaven verstrekt waardevolle inzichten in het relatieve belang van de diverse deelpolitieken die door de EU worden gevoerd. Het boek is ruimschoots onderbouwd met statistisch materiaal, leest vlot en is beslist een aanrader voor al wie zich professioneel of uit interesse bezighoudt met de Europese Unie.

Paul Roosens

Regional Partners in Global Markets

Ahmed Galal en Bernard Hoekman, eds., Regional Partners in Global Markets: Limits and Possibilities of the Euro-Med Agreements

Londen/Cairo, Centre for Economic Policy Research/Egyptian Center for Economic Studies, 1997, xviii + 317 blz. - Prijs: 16,95 GBP ISBN 1-898128-28-6

Regionale integratie, in welke vorm ook, kent een stijgend succes op wereldvlak. Bij de Wereldhandelsorganisatie (WTO) alleen al staan een honderdtal regionale integratieovereenkomsten aangemeld.

De eenvoudigste integratieformule blijft nog steeds de vrijhandelszone. Vervolgens onderscheidt men, in stijgende lijn van complexiteit, de douane-unie, de gemeenschappelijke markt, de economische unie, de monetaire unie, tot de politieke unie toe bij volledige politieke eenmaking tussen de lidstaten.

In de voorliggende reading wordt beklemtoond dat de dagen van Viner, waarin de positieve en negatieve effecten van economische integratie enkel geëvalueerd werden vanuit handelsschepping en -verlegging, lang voorbij zijn. Vooral in deel I wordt theoretisch aangetoond dat de hedendaagse regionale integratieakkoorden door hun complexiteit een ad hoc analyse vereisen, en niet meer beoordeeld kunnen worden vanuit een stereotiepe standaardbenadering.

Deel II en III spitsen zich meer toe op de empirische toepassingen: in deel II de effecten van vrijere handel tussen de EU en Tunesië en de Maghreb, terwijl in deel III uitsluitend de Egyptische problematiek aan de orde is.

In deel IV worden de implicaties van de economische politiek belicht, met bijzondere toepassing op het Egyptische standpunt.

Dit boek kan maar zinvol gebruikt worden door lezers met voldoende voorkennis van economische integratietheorieën. Wie een betere kijk wil krijgen op bepaalde aspecten van de Middellandse-Zee politiek van de EU, en zich niet stoort aan de beperking tot Noord-Afrika, zal in dit boek waardevolle inzichten kunnen opdoen.

Paul Roosens

ASLK

KREDIET...NUVERHEID

Twee bankiers bundelen hun krachten
in het voordeel van de bedrijven.

Een combinatie waar u bij wint !

De full-service van een bedrijfsbankier.

FORTIS

Solid partners, flexible solutions

Corporate & Public Banking - A. Lejeune - Tel. (02) 214 15 23 - Fax (02) 214 12 14

100